

ПРЕВОДИ НА ОТКЪСИ ОТ КЪСНОТО ТВОРЧЕСТВО НА КНУТ ХАМСУН

TRANSLATIONS OF EXCERPTS FROM THE LATE WORKS OF KNUT HAMSUN

Норвежският писател Кнут Хамсун (1859–1952), един от най-ярките представители на скандинавската литература, е израснал и прекарва младежките си години в област Нурлан, Северна Норвегия, където се развива действието в голяма част от неговите произведения. Природата на Нурлан, хората, населяващи тази област, техният диалект и ценности играят централна роля в цялостното творчество на Хамсун. Писателят развенчава битуюащите в неговата съвременност митове за изостаналостта на Северна Норвегия и ѝ дава нов, по-висок статут.

Кнут Хамсун е добре познат в България най-вече с ранните си романи „Глад“ (1890), „Пан“ (1894) и „Виктория“ (1898). Късното творчество на писателя, което почти изцяло е посветено на Северна Норвегия, е по-малко познато, липсват съвременни преводи от него на български език. Във връзка с това през изминалата 2023/2024 учебна година, в рамките на избираемия курс „Кнут Хамсун – живот и дело“, на студентите се предостави възможност да преведат откъси от малко познати и непреведени на съвременен български език произведения от преходния период и късното творчество на Кнут Хамсун. Откъсите са подбрани така, че да дадат представа за различни аспекти от живота в Северна Норвегия, такава, каквато я е описал Хамсун – отношенията между хората в севернонорвежкото общество („Мечтатели“ (1904), „Бенони“ (1908), „Роза“ (1908), „Деца на времето“ (1913), „Градецът Сегелфос“ (1915), природата в Нурлан и взаимодействието на хората с нея („Под есенната звезда“ (1906), „Странник свири под сурдинка“ (1909), „Последната радост“ (1912), „Последната глава“ (1923). Преведен е също откъс от „Благодатта на земята“ (1917) – романа, за който Хамсун получава Нобеловата награда за литература през 1920, както и „По обраслите с трева пътеки“ (1949), последното произведение на норвежкия писател, в което той разказва за преживяванията си след края на Втората световна война, по време на която прави трагичната грешка да заяви симпатии към нацистка Германия. Въпреки тези

убеждения, в произведенията на Кнут Хамсун няма и следа от нацизъм или фашизъм. Това личи и от преведените откъси.

Преводите са дело на студенти от трети курс на специалност „Скандинавистика“, които проявяват особен интерес към скандинавските литератури, цялостното творчество на Кнут Хамсун и други скандинавски писатели. Студентите в специалността получават задълбочени знания за скандинавските литератури в рамките на задължителния бакалавърски курс по история на скандинавските литератури, воден в няколко части. Творчеството на Кнут Хамсун е застъпено в рамките на частта „История на скандинавските литератури – от Андерсен до Хамсун“. Преводи на откъси от произведения на Кнут Хамсун са също част от обучението по норвежки език и най-вече при подготовката за компонента „Превод“ на държавния изпит. Подготовката за държавния изпит е свързана с преводи на откъси от Кнут Хамсун, както и на други класици и съвременни автори – Сигрид Унсет (1882–1949), Гру Дал (род. 1962), Ерлен Лу (род. 1969) и др.

При преводите си за курса „Кнут Хамсун – живот и дело“, превеждащите студенти използваха като оригинал юбилейното издание на Хамсуновите „Събрани съчинения“ от 2009 г. В използваното издание езикът на Хамсун, който в първите издания е датско-норвежки, е норвегизиран и осъвременен. Това улесни работата на превеждащите студенти, които изучават шведски като първи скандинавски език и съответно датски или норвежки като втори. Откъси от Хамсунови произведения превеждаха както студентите, изучаващи шведски и норвежки (Йоан-Константин Велков, Ивана Иванова, Велислава Латинава, Виктор Гешев, Тина Панчева, Дейвид Славчев, Даниела Ефтимова, Наталия Русева, Венцислав Георгиев) така и такива, изучаващи шведски и датски език (Белослава Загарева, Николай Георгиев). Всички те се справиха отлично с поетата задача. Преводите им се отличават с точност спрямо оригинала и находчивост при предаването на специфичния Хамсунов стил. Като предизвикателства при превода превеждащите студенти посочиха специфичния и архаичния от съвременна гледна точка език на Кнут Хамсун и използваните от писателя диалектизми.

Тук помещаваме преведените откъси на избраните произведения в хронологичен ред – според годината на издаване на съответното произведение.

* * *

из „Мечтатели“

(1904)

Прислужницата в църковния двор, Мари ван Лус, е застанала на прозореца на кухнята и гледа нагоре към пътя. Тя познава двамата, които стоят до портата, това без съмнение са телеграфиста Ролансен, собственият ѝ годеник, и дъщерята на клисаря Олга. Виждаше ги заедно за втори път тази пролет; какво ли значеше това? Ако госпожица ван Лус нямаше толкова много работа точно сега, щеше да излезе направо на пътя и да поиска обяснение.

Но нима имаше някакво време за това? В целия църковен двор беше настанала голяма суматоха, всеки момент се очакваше да пристигне семейството на новия свещеник. Малкият Фердинанд стоеше на пост на един прозорец, за да наблюдава морето и да съобщи за пристигането, за да може да има готово топло кафе за пътуващите. Може да имат нужда от кафе, идват с лодка чак от Русенгор, пристана на парахода, който се намира на една миля разстояние.

По земята все още има малко сняг и лед, но е май месец и времето е хубаво, затова дните в Нурлан са светли и дълги. Кълвачите и враните са изминали дългия път до своите гнезда и там, където няма сняг, зеленее трева. В градината върбата започва да напъпва, въпреки че е покрита със сняг.

Хората бяха в голямо напрежение. Бяха се появили както помощниците на свещеника, така и други рибари, те вървяха покрай навесите на лодките с големите си ботуши, дъвчеха тютюн, плюеха и си говореха.

Най-накрая Ролансен закрачи бавно по пътя, беше пуснал Олга, а мис ван Лус се отдръпна от прозореца в кухнята. Тя щеше да му напомни за това по-късно: не беше рядкост да се разправя с Уве Ролансен. Тя беше от холандски произход, говореше бергенски диалект и беше толкова устата, че собственият ѝ годеник беше принуден да ѝ даде прякора госпожица Дяволска уста. Големият Ролансен беше много остроумен и находчив човек.

Превод: Белослава Загарева

* * *

из „Под есенната звезда“

(1906)

Морето беше гладко като огледало вчера, такова е и днес. На острова е горещо, *циганско лято* – меко и топло! Но няма никакво слънце.

Минаха много години, откакто последно изпитах такова спокойствие, може би двадесет или тридесет години, а може би е било в предишен живот. Но си мисля, че някога преди години сигурно съм вкусвал това спокойствие, защото се разхождам тук, тананикам, вълнувам се и ме е грижа за всеки камък и всеки стрък, а изглежда сякаш и те се грижат за мен в замяна. Близки сме.

Когато вървя по обраслата с трева пътека в гората, сърцето ми препуска в неземна радост. Спомням си едно място на източното крайбрежие на Каспийско море, което някога посетих. Всичко изглеждаше както и тук, морето беше неподвижно, тежко и сиво като желязо, както сега. Вървах през гората, бях трогнат до сълзи от възхита и през цялото време си казвах: Господи в небесата, дано да се върна отново тук...

Сякаш съм бил там преди.

А може би съм бил там и преди, може би съм дошъл от друго време и друга страна, където горите и горските пътеки са били същите. Може би тогава съм бил цвете в гората или може би бръмбар, чийто дом е бил някое акациево дърво.

А сега дойдох на това място. Може би съм прелетяла дългия път дотук като птица. Или пък съм бил костилката на някой плод, изпратен от персийски търговец...

Вижте, сега съм доста далеч от шумотевиците и тълпите на града, от хората и вестниците; Избягах от всичко това, защото ме призоваха от тихите, самотни места, на които принадлежа.

„Всичко ще мине добре“, казвам си и съм изпълнен с надежда. Уви, и друг път съм бягал така от града и след това съм се връщал. И пак съм бягал.

Но този път съм твърдо решен да постигна мир на всяка цена.

Превод: Ивана Иванова

* * *

из „Бенони“

(1908)

Между езерото и къщата на Бенони се простира гора – не е собственост на Бенони, а общинска – обикновена смесена гора от иглолистни дървета, брези и трепетлики.

В определено време през лятото хора от две енории се събират тук и опустошават и секат с всички сили; когато приключат и отнесат дървата по домовете си, гората отново утихва през цялата година и животните и птиците отново са сред покой. От време на време саами от една енория преминават през гората на път за друга; като изключим тях, само Бенони преминава тук и зиме, и лете. Той върви в сухо и влажно време, защото е силен и стабилен човек, който не се страхува от препятствия.

Бенони е рибар, както всички останали по крайбрежието. Но освен това той разнася и пощата през планината и обратно, пътува на всеки две седмици и получава малка заплата за работата си. Не всеки получава постоянна заплата от държавата на всяко тримесечие и затова Бенони се отличава сред връстниците си. Случва се е понякога един-двама да се прибират след успешен улов на херинга и да си подсвиркват весело по пътищата, защото ще спечелят пари и репутация. Но не за дълго. Обикновените хора бяха толкова задлъжнели на търговеца Мак от Сирилун, че когато изчистеха дълга си към него, щеше да им остане само спомена от времето, когато си подсвиркаха по пътищата. Бенони, от друга страна, разнасяше година след година кралската поща на гърба си и беше доста авторитетен със закопчалката и лъва на пощенската си чанта.

Една сутрин той мина през гората на път към планината, беше лято и тук-таме имаше хора, които сечаха дърва. Там беше и дъщерята на свещеника от съседната енория, носеше шапка с пера.

– Бенони е тук, мога да се прибера с него, каза тя.

Казваше се Роза.

Бенони поздрави и отговори, че може да я вземе.

Тя беше горделива дама, Бенони я познаваше добре, знаеше я от дете; но сега не я беше виждал от година, къде може да е била. Роза пазеше малки тайни и беше доста странна. Вероятно днес е излязла от дома си в четири часа сутринта, за да е сред общинската гора в осем. Тя беше толкова умна и безстрашна. Баща ѝ също беше горд, едър мъж, през цялото си свободно време се занимаваше със стрелба и лов на всякакви животни. Но той наред с това имаше и известни ораторски дарби.

Бенони и Роза прекараха няколко часа в разговор и тя го разпитваше за много неща. После седнаха да си починат, Бенони ѝ предложи от храната си и тя изяде голяма част от нея, за да го уважи. След това вървяха още час, но завая проливен дъжд и Роза настоя да се скрият. Но Бенони, който носеше кралската поща, нямаше време за това. Вървяха още известно време, Роза се подхлъзна и не можа да продължи.

Бенони я погледна и я съжали. Загледа се в небето и видя, че дъждът ще спре след малко и ѝ каза мило:

– Бихте ли искали да се скрием под скалата?

Превод: Велислава Латинова

* * *

из „Роза“

(1908)

В един от дните, когато бях отседнал за известно време при Хартвигсен, срещнах Мак на път към магазина. Той беше придружен от непозната дама, облечена в дрехи от лисича кожа. Бях отвикнал да се срещам с млади жени, нека Бог да я благослови — помислих си аз, докато я поздравявах и гледах чаровното ѝ лице. Със сигурност беше на повече от двадесет години, висока, с тъмна руса коса и кафяви устни. Тя ме погледна невинно, досущ като сестра, гледаща към брат си.

Тъй като не спирах да мисля за нея и споменах за срещата си на Хартвигсен, той ми отговори:

– Била е Роза. Беше ли красива?

– Беше.

– Роза е значи. Върнала се е.

Не исках да любопитствам и просто казах:

– Да, красива е. Тя май не е от тук

Хартвигсен отговори:

– Не, не е от тук, а от съседното село. Гостува на Мак.

Старата прислужница в къщата на Хартвигсен ми разказа по-късно повече за Роза; тя била дъщерята на свещеника в съседната енория, била омъжена за кратко време, но сега била сама, мъжът ѝ бил заминал на юг. Роза, също така, някога била сгодена и за Хартвигсен, но после се омъжила за друг. Странна история.

Превод: Николай Георгиев

* * *

из „Странник свири под сурдинка“

(1909)

Сигурно тази година ще има много горски плодове. Червени боровинки, черни боровинки и диви къпини. Не казвам, че човек може да живее като се прехранва само с горски плодове. Но е хубаво, че ги има в полето и са приятни за окото. И много пъти е освежаващо да ги намери човек, когато е жаден и гладен.

Ето, за това си мислех снощи.

Остават два, три месеца, докато късните есенни горски плодове узреят, това го знам добре. Но сред природата има и други радости освен тях. През пролетта и лятото горските плодове все още са само цветя; но има камбанки и други планински цветя, гъсти безветрени гори, аромат от дърветата, тишина. Звучи като ромолене на река в далечината, няма друг такъв звук във времето и вечността. И ако дрозд пее, о, Боже, колко нависоко се извисява песента му, и докато е най-горе, в кулминацията на звука, се чува тон, ясен и чист като че изшлайфан с диамант; после отново снишава глас, меко и приятно. Покрай плажовете също има живот - морски птици и рибарки; бялата стърчиопашка е навън и търси храна, тя се движи напред, накланя се, красива, със заострен клон, а след това полита нагоре покрай оградата и също пее. А когато слънцето залезе, черногушият гмуркач издава меланхоличните си възгласи от отдалечено планинско езеро. Това е последното, което се чува. Само скакалецът е останал. За него няма какво да се каже, толкова е невидим и ненужен. Отрива се в смолата.

За всичко това си мисля сега: че и лятото има своите радости за скитника, така че няма какво да чака до есента.

Превод: Тина Панчева

* * *

из „Последната радост“

(1912)

И ето, поех по пътя към горите.

Но не защото съм обиден за нещо или пък съм кой знае колко наранен от човешката злоба; но когато горите не идват при мен, трябва аз да отида при тях. Просто е така.

Този път не тръгвам като просяк или скитник. Не ми липсват пари или храна, изморен съм от успехи, от сполуки, разбирате ли ме? Тръгнах си от света както султанът си тръгва от купища храна и харем, и цветя.

Ден и нощ живея в изоставена торфена колиба, в която трябва да пропълзявам, за да вляза. Сигурно някой я е построил отдавна и я е използвал в трудни моменти, може би издирван затворник се е крил тук няколко денонощия. Двама сме в колибата, а ако не броя Мадам за човек, съм само аз. Мадам е мишка, с която живея, и ѝ дадох това име, за да ѝ отдам специална чест. Тя яде всичко, което оставя в ъглите, и от време на време ме поглежда.

Първоначално в колибата имаше старо сено, което бях така добър да позволя на Мадам да задържи; за собствено легло отсякох борови клонки. Имам брадва и трион, и няколко необходими инструмента. Разполагам също със спален чувал от овча кожа с вълна в него. Всяка вечер паля огън в зидано огнище. Якето ми, което виси до огъня, на сутринта мирише на дим. Когато си правя кафе, излизам навън, пълня чайника с чист сняг и го закачам над огъня, така става на вода.

Ще попитате, това живот ли е?

Тук се издадохте. Това е живот, който не разбирате. Имате си своя дом в града, разбира се, и сте го обзавели с дреболийки и картини, и книги; имате семейство и стотици разходи. И денем, и нощем трябва да се справяте с проблемите, но никога нямате спокойствие. Аз имам спокойствие. Задръжете си духовността и книгите, и изкуството, и вестниците, задръжете си също кафенетата и уискито, от което всеки път ми прилошава. Ето, аз бродя из горите и ми е добре. Зададете ли ми духовни въпроси и поискате ли да ме притиснете, то аз тогава ще ви отговоря просто, че Бог е началото на света и че хората без съмнение са само точки и капки във вселената. Но ако стигнете дотам да ме попитате какво е вечността, тогава аз ще отговоря: Вечността е просто несъществуващо време, изцяло несъществуващо време.

Превод: Наталия Русева

* * *

из „Деца на времето“

(1913)

Навремето цялото селище беше един цял имот, а това, което е стопанството Сегелфос, беше центърът на имота. Тогава Сегелфос беше, за условията на Нурлан, истинско имение с петдесетина крави, освен това имаше дъскорезница, мелница, тухларница и гора, простираща се на много мили. Стопанството беше много оживено от присъствието на прислуга, ратаи и наемни работници, както и животни в изобилие. Освен едрия добитък, коне и кучета, котки и прасета, в задната част на обора имаше място и за кокошки и гъски.

„Брей, колко хубаво е било тук едно време!“, казват все още старите хора и се сещат за историите на своите родители от тяхното детство.

Собственикът беше г-н Вилатс Холмсен, дебел и свидлив господар – бивш прислужник, той изкупуваше стопанство след стопанство в селището на ниски цени и ги обедини накрая в едно цяло имение. Освен това търгуваше с кораби, също така построи тухларница, мелница и дъскорезница – само полезни приспособления. Същият този г-н Вилатс Холмсен беше норвежец точно като нас, но имаше униформа и говореше датски. По време на пролетните и есенните събрания той седеше със златни шнурове и сабя, можеше да пише и чете, беше съдия, съдеше спрямо норвежките закони. Жена му беше отвсякъде: от Холандия или Холщайн, може би от Сконе, може би от някоя приказка. Трябва да се знае, че преди е била прислужница в едно стопанство и се е научила на всякакви изтънчености; от Сегелфос беше проправен широк път, за да я закарват с кола до черквата. Бяха си богати и ставаха все по-богати с времето и нямаше съмнение, че г-н Вилатс Холмсен е заравял пари в земята. Много време след смъртта му неговият дух все още обитаваше тухларницата.

Превод: Йоан-Константин Велков

* * *

из „Градчето Сегелфос“

(1915)

Онзи човек горе на хълма с новия пилон за знамето, какво ли прави там? Сигурно е още един от глупавите номера на Теодор от Бюа – само ако баща му, старият Пер от Бюа, знаеше за това!

Вижте, г-н Холменгро, собственикът на стопанството, той си имаше и пилон, и знаме, и човек, който да вдига флага, така беше редно и необходимо – защото трябваше да се сигнализира на пощенските параходи и да се предупреди, ако някоя тежко натоварена лодка, превозваща зърно за мелницата, застане на кея. Но Теодор от Бюа нямаше срам, той издигна пилон за знаме само защото държеше магазин, сигнализираше за какво ли не, понякога за нищо, или просто защото беше неделя. Правеше се на глупак.

Сега отново е пратил човек горе до пилона, все едно имаше за какво, и мъжът е застанал там и оглежда морето, държи знамето, така, че да има готовност да го издигне, веднага щом види това, което търси. И вероятно очакваше рибарската лодка.

Колкото и да е странно – когато и Теодор от Бюа да е вдигал знамето и да е заблуждавал хората, те са му прощавали всеки път. Той събужда любопитството им, увлича ги, и разпалва клюки, а какво ли прави пак днес? Този дявол Теодор беше готов да изненадва по всякакъв начин. Уле Юхан и Ларш Манюелсен, във всеки случай, са изпълнени с любопитство, те са се срещнали долу, на пътя и не могат да откъснат очи от човека на хълма.

Уле Юхан е същият, какъвто винаги е бил, година след година в служба на г-н Холменгро, работи с чували и тежки товари, висок човек със дълги ботуши и исландски пуловер. Не излезе кой знае какво от него, не, и семейството му си е тъй бедно, както винаги е било, за съжаление не на всички им върви. Но Ларш Манюелсен се издигна, израсна заедно с града, със самия Сегелфос. Той е баща на Л. Ласен, великият пастор от юг – учен, с образование на епископ, баща е и на Юлиус, който държи хотела „Ларшен“, долу край кея. Давердана също е едно от децата му – тя, която е омъжена за управителя на пристана и изглежда толкова жизнена с червената си коса. Та семейството на Ларш Манюелсен се справя добре, той самият също, отдавна притежава земята си и никой не го е виждал без пари в магазина. Така се получава при някои. Рижавата му брада е оредяла и посивяла, съвсем е оплешивял, но синът му, Л. Ласен, му е купил и изпратил перука, която Ларш носи ежедневно.

Превод: Виктор Гешев

из „Благодатта на земята“

(1917)

Дългата, дългата пътека през блатата, която води към гората. Кой я проправи? Мъжът, човекът, първият, който беше тук. Преди него нямаше път. После няколко животни минаха по леките следи сред мочурищата и блатата и ги направиха по-ясни, а след това саами надушиха пътеката и започнаха да минават по нея, когато преминаваха от един хълм в друг, за да нагледат северните си елени. Така се проправи пътят за голямата общинска земя, която никой не притежава, безстопанствената земя.

Мъжът върви на север. Той носи торба, първата торба, в която има храна и няколко инструмента. Мъжът е здрав и груб, има червена козя брадичка и малки белези по лицето и ръцете – тези рани, дали са от работа или от битка? Може би е избягал от някакво наказание и иска да се скрие, възможно е също да е философ и да търси покой, но важното е, че е там – човешко същество сред тази огромна самота. Върви ли върви, около него прелитат птици и преминават животни, от време на време той си прошепва: О, Боже мой! - казва си той. Когато преминава блатата и достига до по-приятливи места с просеки в гората, сваля торбата си и започва да обикаля наоколо и да изследва обстановката, след малко се връща, слага раницата отново на гърба си и пак тръгва. Това продължава цял ден, после поглежда накъде клони слънцето, нощта се спуска и той заспива на ръката си в храстите. След няколко часа тръгва отново, о, Боже мой! Върви пак на север, поглежда накъде клони слънцето, хапва сухар и козе сирене, пие вода в един поток и продължава да върви. И този ден прекарва в странстване, за да открие още благоприятни места в гората. Какво ли търси? Земя, плодородна почва? Може би е изселник от селата, отваря очите си и разглежда, качва се на някой хълм и разглежда. Ето, слънцето залязва отново.

Той върви от западната страна на една долина със смесена гора, има и широколистна гора, и малко трева, продължава с часове, смрачава се, но той чува тихо ромолене на река и това тихо ромолене го оживява като нещо живо. Когато стига до върха на хълма, вижда полутъмната долина долу и в далечината – южното небе. Ляга си. Най-трудното беше да намери мястото, това нищо място, което е само негово; сега дните му бяха заети с работа. Започна веднага да бели кората на дърветата в по-отдалечената гора, докато са пълни със сок, пресова брезовата кора и я изсуши, когато се насъбра повече, я занесе в селото и я продаде за строителни цели. А на връщане към дома носеше нови чували с храна и инструменти, брашно, свинско месо, тенджерата, лопата, вървеше

по пътеката напред-назад, и носеше ли носеше. Роден носач, гребна лодка сред горите, виждаше се, че обичаше призиванието си да ходи дълго и да носи много, сякаш да не носи товар на гърба си, беше мързеливо съществуване и не беше за него.

Превод: Даниела Ефтимова

* * *

из „Последната глава“

(1923)

Да, ние сме скитници по тази земя. Бродим из пътища и поля, понякога пълзим, понякога вървим изправени и се потъпкваме взаимно. Както Даниел, който беше потъпкал и самият той бе потъпкан.

Сега не е трудно да се отиде до Турахюс, там където той живееше, но имаше една година, когато това бе опасно, човек трябваше да носи със себе си оръжие и да внимава. Това продължи само няколко дни, но тогава той управляваше планината и стреляше по хората, това беше много отдавна, все още бяхме млади.

Първоначално Турахюс беше едно пасище под бащината му ферма, то беше управлявано зле и в крайна сметка изоставено от вече много време насам. Баща му управляваше зле всичко, което имаше, както фермата, така и себе си. Лесно е да се каже, но за това си имаше причина, мизерията започна, когато жена му почина и го изостави, увеличи се в следващите десет години, след това той спокойно напусна този свят и фермата беше продадена. Даниел спаси пасището и няколко говеда, премести се там и заживя там, той беше здрав и силен и на около 20 години. Една стара прислужница от фермата го последва от преданост.

Бързо се разказва за всичко това, но напускането на селото пред очите на всички и оттеглянето на пасището си беше дълъг и труден процес, Даниел имаше много работа за вършене на това ново място. Захвана се на работа като един истински мъж, копаяше ровове, изсече и изчисти боровите дървета, голямо количество камъни излязоха из под земята. Никой не си беше представял, че Даниел беше такъв роб, той не беше работил много в собственото си стопанство, може би си мислеше, че е безнадеждно...

На третата година започна да се спуска повече към селото, да ходи при познати, на църква, на търгове, там беше и неговата момиче. Той все още беше млад, а и доста пламенен, за да живее живота си бавно, направо се втурна към своето момиче.

Разстоянието не беше малко, но не и непреодолимо, още като малки си бяха намерили път един към друг, тя от своя дом, и той от неговия, в гората беше изпълнено с поточета, които те прескачаха, тук-там имаше полянки, имаше и един лешник, катерички, мравуняци и късноцъфтящи черешки. Сега като възрастен вървеше по същия път, чувстваше се добре и пееше радостно по познатите камъни, завиваше му се свят, започваше да скача и да се държи така, сякаш му остават няколко крачки вместо половин миля. Понякога се срещаше с нея още преди да пристигне, двамата бяха смутени, измисляха си оправдания, съвсем невинни. Това беше най-вече във времето след училището и конфирмацията, по-късно нещата станаха по-сериозни и започнаха все по-малко да играят заедно, нещата във фермата на баща му се усложниха и тя от своя страна започна да намира за опасно да бъде с него. Но въпреки всичко те все още се харесваха.

Превод: Венцислав Георгиев

* * *

из „По обраслите с трева пътеки“

(1949)

В болницата една млада сестра ме попита дали искам да си легна веднага, защото във вестник „Афтенпостен“ пишело, че съм „физически слаб и имам нужда от обгрижване“.

– Бог да Ви благослови, дете, но аз не съм болен – заявих – в болницата ви няма по-здрав човек от мен, просто съм глух! Навярно тя го прие като самохвалство и не пожела да продължи разговора. Не, тя не искаше да говори с мен и това мълчание беше забелязано от всички сестри по време на престоя ми в болницата. Единственото изключение беше главната сестра, Марие.

– Хиляди благодарности! – извиках подир тях. Ще бъде малко самотно, но аз съм свикнал със самотата, дори вкъщи не ми говорят, защото съм все така глух и досаден...

Пристига полицаи и ми задава няколко въпроса, като записва отговорите ми. Това не представлява интерес за мен. Изглежда властите ги вълнува какво притежавам – в „Моргенблде“ се говореше именно за „големия ми капитал“. Предадох всичко, което имах.

След това за няколко дни беше спокойно, като изключим това, че дойде един полицай с „решение за управление на имуществото“, после пък друг се появи с „декларация за повдигане на обществено обвинение“

– Бих искал да притежавам хубавото Ви колело – казвам...

Звучеше така, сякаш съм твърде морален, за да съм привърженик на нацисткото безумие.

– Има и съдии - подхвърлих аз.

– Да, за съжаление.

А какво е мнението ми за жестоките деяния, извършени от германците в Норвегия, които сега излязоха наяве?

Тъй като полицейският управител ми беше забранил да чета вестници, не знаех нищо за това.

Знаех ли за убийствата, за терора, за мъченията?

Не, не знаех. Беше ми неизвестно, докато не ме арестуваха...

Седя до пътя и държа в ръката си пощенска картичка, на която съм писал до вкъщи, Ньорхолм, с молба да намерят някакви обувки за мен, сега чакам някой, който да отива в града и да вземе картичката със себе си.

Първият човек, който мина, беше младо момче, може би на около шестнадесет години, с едно мрачно, неприветливо лице, но аз се изправих, подадох картичката и го помолих: Бихте ли били така добър да пуснете тази картичка в пощенската кутия?

Момчето сбръчка вежди, цялото му лице се промени и преди да се усетя, той вече беше продължил по пътя си и мърмореше нещо под носа си.

– Може би не сте към града? подвиквам извинително.

Той не отговори, продължи си.

И понеже първият ми опит се оказа неуспешен, не посмях да се обърна към друг, а се върнах в болницата.

Превод: Дейвид Славчев